

This is a self-archived version of the original publication.

The self-archived version is a final draft of the original publication.

To cite this, use the original publication:

Kytömäki, E. 2022. Musiikin ammattilaiset ja opiskelijat innostuneina vapaan säestyksen pedagogiikan äärellä. Talk-verkkolehti, Taide / Art 27.9.2022.

Link to the original publication: <https://talk.turkuamk.fi/taide/musiikin-ammattilaiset-ja-opiskelijat-innostuneina-vapaan-saestyksen-pedagogiikan-aarella/>

All material supplied via Turku UAS self-archived publications collection in Theseus repository is protected by copyright laws. Use of all or part of any of the repository collections is permitted only for personal non-commercial, research or educational purposes in digital and print form. You must obtain permission for any other use.

Musiikin ammattilaiset ja opiskelijat innostuneina vapaan säestyksen pedagogiikan äärellä

27.09.2022

Kirjoittajat

Eveliina Kytömäki pianonsoiton ja pianopedagogiikan lehtori, Turun ammattikorkeakoulun Taideakatemia

Avoimen amk:n ja musiikkipedagogikoulutuksen yhteinen kurssi pianopedagogeille kokosi kevätkaudella 2022 yhteen 20 innokasta kurssilaista, jotka halusivat laajentaa pianopedagogista osaamistaan. Vapaa säestys sisältyy taiteen perusopetuksen musiikin opetussuunnitemaan, ja osaavia pedagogeja tarvitaan. Musiikin tohtori Inga Rikandin tehokas kurssi vastasi työelämän asettamaan haasteeseen. Kurssin lähipäivät olivat täynnä improvisointia, iloa ja innostuneisuutta.

Olen toiminut Taideakatemian pianonsoiton ja pianopedagogiikanlehtorina vuodesta 2019 alkaen, mutta aloittanut pianopedagogiikan kehitystyön jo aiemmin tuntiohjaajana ollessani. Tässä artikkelissa kuvatulla kurssilla olen toiminut järjestäjänä ja tuottajana. Tässä artikkelissa siteerataan vapaan säestyksen pedagogiikan kurssin palautekyselyssä esitettyjä huomioita.

Musiikkioppilaitoksissa otetaan huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet

Musiikin taiteen perusopetuksen kenttä koki suuren mullistuksen, kun opetussuunnitelman perusteet uudistettiin vuonna 2017. Uudistuksen myötä musiikkioppilaitosten pedagogisessa keskiössä on oppilaan tarpeiden huomioiminen yksilöllisesti ja opetuksen henkilökohtaistaminen. Aiempaan verrattuna opetuksen tarjontaa ja näkökulmia on monipuolistettu, arviointi uudistettu oppimisperusteiseksi ja valinnaisuutta lisätty. Musiikkipedagogin työnkuva on muuttunut, ja lähtökohtana on, että hän hallitsee useita erilaisia lähestymis- ja ohjaamistapoja ja musiikkityylejä, katsoo asioita laajasti ja kohtaa oppilaansa kullekin räätälöidyin keinoin.

Pianonsoitossa on vakiintunut termi "vapaa säestys", joka sisältää useita erilaisia luovan musisoinnin osa-alueita, improvisointia, korvakuulolta soittamista, transponointia, sointumerkeistä soittamista, soinnuttamista, säestämistä ja eri tyyleihin perehtymistä. Musiikkioppilaitoksissa työskentelevistä pianopedagogeista vain osa on saanut vapaan säestyksen pedagogiikan koulutusta.

Kurssilaiset imivät vaikutteita Ingan soittaessa malliksi. Kuva: Eveliina Kytömäki.

Vapaan säestyksen pedagogiikka tarjoaa välineitä uudistuneeseen musiikin perusopetukseen

Pianonsoiton ja pianopedagogiikan lehtorina opetan tulevia pianopedagogeja – tulevaisuuden musiikkiopistojen opettajia, joille ns. uusi ops ei ole enää uudistus vaan vallitseva normi, joka heidän oletetaan hallitsevan. Sain idean, että voisimme vastata työelämän haasteisiin järjestämällä avoimessa amk:ssa vapaan säestyksen pedagogiikan perusteet -kurssin, jolle myös päivätoteutuksen pianopedagogiopiskelijat osallistuisivat. Kurssin sivutuotteena tulisi lisäksi vuorovaikutteista verkostoitumista, ja opiskelijat saisivat arvokasta työelämä tietoutta.

Ihanaa, että tällainen kurssi järjestettiin! Tarvetta sille oli ja on, minulla ja varmasti monilla muilla pianonsoiton opettajilla.

Saimme kurssin opettajaksi huippuosaaan – musiikin tohtorin ja vapaan säestyksen opettamisen specialistin Inga Rikandin, jonka valovoimainen opetustyyli ja suvereeni osaaminen vakuutti kaikki kurssilaiset.

Aihe on sinänsä herkullinen ja Inga Rikandi kurssin vetäjänä uskomattoman taitava pedagogi, mikä mahdollistaa eri tasoisen oppijoiden samanaikaisen oppimiskokemuksen kullekin räätälöidyllä tasolla.

Ingan valovoimainen opetusote vangitsi kurssilaiset heti aloituspäivän esittelyssä. Kuva: Eveliina Kytömäki.

Vapaan säestyksen pedagogiikan perusteet toteutettiin kevätlukukaudella 2022 kolmena viikonloppuna musiikinkoulutuksen tiloissa Linnankadun Taidekampuksella. Lähipäivien lisäksi kurssi sisälsi runsaasti opitun soveltamista kunkin osallistujan omassa opetustyössä, sen reflektointia sekä yhteisen materiaalipankin kartuttamista.

Mitä vapaa säestys on?

Yhteisen pohdinnan tulos – tätä kaikkea on vapaa säestys. Kuva: Eveliina Kytömäki.

Sähköiseen materiaalipankkiin palautettiin kaikki kurssin tehtävät, ja se on kurssin päätyttyäkin kurssilaisten käytössä. Näin jokainen sai kaksikymmenkertaisen määrän esimerkiksi alkeisimprovisaatiotehtäviä, ryhmämusisointisovitusideoita ja vinkkejä oppilaan toivepop-kappaleen taitotasoiseen sovitukseen.

Kurssin sisältö oli hyvin suunniteltu ja toteutettu. 'Kotitehtäviä' oli sopivasti ja ne palvelivat omaa työtä erinomaisesti. Lisäksi driveen jäi mahtava paketti kollegojen ideoita jatkokäyttöön.

Lähiopetuspäivät sisälsivät runsaasti erityisesti käytännön opetustyötä hyödyttävää vapaan säestyksen didaktiikkaa. Kurssilaiset demosivat toisilleen lukuisia eri-ikäisille kohdennettuja ja eri taitotasoa edustavia tehtäviä vapaan säestyksen osa-alueilta. Lähipäivät sisälsivät myös kurssilaisten pienryhmätyöskentelyä – tämän kurssin tapauksessa se oli pelkästään soittoa ja sovittamista. Kurssilaiset sävelsivät ryhmätöinä sointukiertoihin perustuvia kesähittejä ja sovittivat pianolle ennakkoluulottomasti niin Frozen-elokuvan musiikkia kuin Staminaakin. Kurssilla keskusteltiin myös runsaasti pianopedagogiikkaan ja työelämään liittyvistä kysymyksistä sekä tutustuttiin vapaan säestyksen pedagogiikan YouTuben tutorial-tarjontaan.

Käytännönläheisyys ja itse tekeminen olivat parasta.

Inga Rigandin mukaan tämä kurssi oli laajuudeltaan erityinen, koska se ei ollut lyhyt viikonloppukurssi mutta ei myöskään kokonaisen lukuvuoden tai usean lukuvuoden mittainen. Hänelle itselleen kurssin valmistelu tarkoitti pohdintoja ja valintoja, kuinka tiivistää ja valita sisältöä niin, että se vastaa nykypäivän musiikkiopiston opettajan arjen tarpeisiin. Se, että kurssilaiset olivat niin erilaisista taustoista lähtöisin, osa työelämässä pitkään olleita ja osa opiskelijoita, unohtui lopuksi kokonaan. Ryhmä oli todella mukava ja toimi upeasti yhdessä. Opiskelijat eivät jääneet millään tavalla ammattilaisten varjoon, vaan kaikki osallistuivat niin keskusteluun kuin soittamiseenkin tasavertaisella asenteella.

Ehdottoman tarpeellinen ja hyödyllinen kurssi, joka kaikkien pianopedagogiksi opiskelevien olisi hyvä käydä saadakseen käytännön valmiuksia improvisoinnin, korvakuulolta soiton ym. oma-aloitteisen musiikintekemisen opettamiseen.

Opetuksen henkilökohtaistaminen on keskeistä ja vaatii musiikkipedagogilta monipuolista osaamista

Keskustelin viimeisen kurssipäivän tauolla Inga Rigandin kanssa siitä, miten pianopedagogin työ on muuttunut. Rigandin mukaan taiteen perusopetuksessa oppilaiden heterogeenisyys on todella merkittävää. Opetuksen henkilökohtaistaminen on tietysti opetussuunnitelman kulmakiviä, mutta aivan erityisesti se konkretisoituu vapaan säestyksen opettamisessa. Oppilaiden valmiudet, tarpeet ja haasteet vaihtelevat paljon, ja opettajan luovuus ja joustavuus on merkittävässä asemassa. Internetin ja globalisaation myötä musiikillinen maailma kaikkine musiikkityyleineen ovat lapsille ja nuorille koko ajan tarjolla.

Tämä muutos vaatii opettajalta todella monipuolista osaamista ja pohjaa. Kukaan opettaja ei kuitenkaan voi hallita maailman kaikkia musiikkityylejä ja niiden opettamista. Jotta opettaja voi mukauttaa opetuksensa kunkin oppijan tarpeiden ja toiveiden mukaiseksi, hän tarvitsee käytännön työkaluja, miten hän voi ottaa haltuun ennestään tuntemattomiakin tyylejä.

Ingalla oli annettavaa niin työssä oleville pianopedagogeille kuin pianopedagogeiksi opiskeleville. Kuva: Eveliina Kytömäki.

Pedagogi osaa improvisoida

Rigandi lainasi sosiologi Keith Sawyeria, jonka mukaan parhaat pedagogit ovat myös parhaimpia improvisoimaan. Tällä Sawyer tarkoittaa improvisointia nimenomaan pedagogisessa mielessä eli reagointia hetkessä, suunnitelmien muuttamista lennosta ja näin yllättymistä ja oppimista itsekin. Nuorelle pedagogille on tietenkin tärkeää ja turvallista, että on selkeät suuntaviivat ja suunnitelmat. Työkokemuksen myötä varmuus soveltaa osaamistaan, heittäytyä ja luottaa vaistoihinsa lisääntyy. Rigandin mukaan on kiehtovaa työskennellä improvisoinnin opettamisen parissa tällä ajatuksella. Päästään metatasolle, kun improvisoivalla pedagogikalla lähestytään improvisoinnin oppimista.

Tämä on tärkeä osa-alue. On todella tärkeätä saada kurssille jatkoa, jolloin nyt kylvetty siemen pääsee kasvamaan. Jatkokurssin avulla voisi virkistää jo opittuja asioita ja syventää osaamista.

Kuten tässä artikkelissa siteeratuista palautekommenteista voi päätellä, oli vapaan säestyksen pedagogiikan -kurssin osallistujien antama palaute todella positiivista. Palautteissa toivottiin kurssille jatkoa – toivottavasti sitä voimme tarjota!

Kokeillaan yhdessä! Kuva: Eveliina Kytömäki.

Kirjallisuutta

Sawyer, R. Keith. 2011. Structure and Improvisation in Creative Teaching. New York: Cambridge University Press.

Rikandi, Inga 2012. Negotiating musical and pedagogical agency in a learning community : a case of redesigning a group piano vapaa säestys course in music teacher education. Helsinki: Sibelius-Akatemia.

Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. 2017. Helsinki: Opetushallitus.